

Lausunto

23.06.2022

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

Vaikka nykytilaa on kuvattu laajasti ja eri toimijoiden roolia pyritty huomiomaan, jää esityksen arviointi nykytilasta osittain pinnalliseksi. Nykyisen järjestelmän, sen toimijoiden ja palveluiden toimivuutta ja vaikuttavuutta käsitellään ylimalkaisesti. Näin suuren rakennemuutoksen kohdalla nykytilaa ja sen tehokkuutta tulisi arvioida esityksessä selkeämmin, jotta erot nykytilan ja tavoitellun muutoksen välillä selkeytyisivät. Nykyisen järjestelmän rakenteellisia ongelmia käsitellään vain pintapuolisesti.

Nykyistä palvelurakennetta ja lain perusteella tarjottavia palveluita henkilö- ja työnantaja-asiakkaille, vahvuuksineen ja heikkouksineen, tulisi käsitellä laajemmin ja kriittisemmin kuin esityksessä on tehty. Näin laaja tehtävien siirto antaa hyvän mahdollisuuden samalla tarkastella siirrettävien palveluiden ja niiden säädösten tarkoituksenmukaisuutta. Valitettavasti tätä arvioinnin mahdollisuutta ei ole tässä esityksessä riittävästi käytetty. Toivoisimme, että nykytilan arvioinnissa käsiteltäisiin syvällisemmin palveluiden sisältöä ja niiden vaikuttavuutta.

Kansainvälisten osaajien työllistymiseen liittyen Talent Boostin ja Work in Finlandin suhde jää lakiluonnoksessa epäselväksi. Toisaalta mainitaan ja korostetaan kuntien ja erityisesti isojen kaupunkien roolia paikallisen elinkeinon edistäjänä mainiten erikseen Talent Boost ja Talent Hub -hankkeet, mutta esitetään kuitenkin keskitettyä Work in Finland mallia, joka perustuu yhden luukun periaatteeseen kansainvälisten osaajien houkuttelussa. Espoon kaupunki katsoo, että alueellinen rooli kansainvälisten osaajien houkuttelussa, sekä etenkin työllistymisen ja pitovoiman edistäjänä, on merkityksellinen. Pidämme tärkeänä, että mahdollistetaan myös alueellinen kehittäminen keskitetyn mallin lisäksi.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Esitettyjen muutosten todetaan tavoittelevan 7000–10 000 hengen työllisyysvaikutuksia. Työllisyystavoitteiden haarukka on suuri, mikä herättää kysymyksen sen laskentatavasta. Tavoitteen seurannasta on esityksessä hyvin vähän tietoa, ja vaikuttaa siltä, ettei tavoitteen seuranta ole. Espoon kaupunki toivoo, että työllisyystavoitteiden seuranta kuvattaisiin esityksessä laajemmin.

Tavoitteissa todetaan kannustavan rahoitusmallin olevan uudistuksen keskeinen elementti ja keskeinen väline työllisyystavoitteen saavuttamiseksi. Odotamme tämänkaltaiseen uudistukseen muitakin työllisyyttä edistäviä elementtejä. Erityisesti henkilöasiakkaille kohdennettujen palvelujen sisältöjen joustavoittaminen laissa olisi perusteltua, jotta työvoimaviranomaiset voisivat vaikuttaa ja päättää soveltuvista palveluista.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Espoon kaupunki ilmaisee huolensa siitä, että esityksestä ei löydy tarkkaa eriteltyä listausta siirtyvistä tehtävistä. Esityksessä mainitaan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut lähinnä ylätasolla. Ottaen huomioon siirtyvien resurssien, henkilöstön ja tehtävien määrän, olisi toivottavaa, että laissa tuotaisiin selkeästi esiin siirtyvät tehtävät ja mikä taho niistä jatkossa vastaa. Muutokseen valmistautumisen kannalta tämä on erittäin keskeistä. Mikäli laki toteutuisi esitetyn mukaisesti, olisi vaarana, että lain perusteella joidenkin yksittäisten tehtävien kohdalla jäisi epätietoisuutta siitä. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää tieto- ja neuvontapalveluiden tehtävien ja vastuiden jakoon työvoimaviranomaisten ja KEHA-keskuksen välillä.

Esityksessä todetaan, että vastuu työnhakijoille, yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirrettäisiin pääosin kuntien vastuulle. Yrityspalvelut, jotka siirtyisivät kuntien vastuulle, näyttäytyvät lakiluonnoksessa pääosin työnvälitys- ja rekrytointipalveluina, mutta sisältävät käsityksen mukaan myös muuta. Esityksessä yritysten kehittämispalvelujen esitetään jäävän edelleen valtion järjestettäväksi. Uudistuksessa tulee välttää tilannetta, jossa osa palveluista jäisi irrallisiksi kokonaisuuksiksi, eikä asiakkaille muodostuisi selkeitä palvelupolkuja. Suuret kaupungit ovat jo kehittäneet pitkään yritysten kasvua tukevia palveluita ja suurten kaupunkien kyvykyys palveluiden tuottamiseen tulee ottaa uudistuksessa huomioon. Tämän vuoksi Espoon kaupunki esittää, että mahdollisimman suuren osan yrityspalveluista – mukaan lukien kehittämispalvelut – tulisi siirtyä valtiolta kunnille.

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminnan uudistuksessa positiivista on Espoon kaupungin näkökulmasta asiakkaaksi ohjautumisen kriteerien väljentyminen. Huomiota olisi vielä kiinnitettävä toiminnassa mukana oleviin palveluihin, kuten kunnan ja koulutuksen järjestäjien osallistumisen vahvistamiseen palveluvalikossa. Resurssien osoittaminen ja yhteistyöstä neuvottelemine on jätetty esityksessä liian avoimeksi.

Nuorten työllistämistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelun järjestämistä vastuun osoittaminen työvoimaviranomaiselle on kannatettavaa. Lainsäädännössä tulisi kuitenkin vastuuttaa myös muita keskeisiä osallistujia osoittamaan resursseja yhteispalveluun. Lakiehdotus ei tällaisenaan varmista monialaista tukea, vaan ainoastaan velvoittaa työvoimaviranomaisen järjestämään edellytykset ja

neuvottelemaan toimijoiden kanssa. Espoo on lausunut monialaisen tuen yhteistoiminnan ja nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun kokonaisuuksista erikseen.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

Espoon kaupunki katsoo, että vaikutusten arviot jäävät esityksessä osittain vajaiksi ja toivoo muutosten vaikutusten avaamista eri toimijoiden väliseen yhteistyöhön, taloudelliseen tehokkuuteen ja työllisyystavoitteisiin.

Vaikutusten arvioinnin vertailuvuotena käytetään esityksessä vuotta 2019. Ottaen huomioon viime vuosien maailmanlaajuisista tapahtumista johtuvat työmarkkinaliikehdinnät, on vuoden 2019 lukujen käyttö kyseenalaista. Vuonna 2019 työttömyys oli useamman suotuisan vuoden jälkeen alhaisella tasolla. Vuoden 2019 jälkeiset tapahtumat ovat vaikuttaneet työllisyystilanteeseen merkittävästi etenkin pitkäaikaistyöttömyyden osalta. Näitä lukuja käytettäessä tulisi tuoda tarkemmin esille lukujen kehittymistä vuoden 2019 jälkeen.

Esityksessä tuodaan esiin esitetyn muutoksen keskeiset riskit. Erityisesti riskeinä pidetään työvoimaviranomaisen toimintaan, tietojärjestelmiin, tiedolla johtamisen ja strategisen tason riskeihin sekä kustannuksiin liittyviä tekijöitä. Espoon kaupunki katsoo, että esitetyt riskit ovat todellisia ja toivoo esitettäväksi keinoja, joilla näitä riskejä voidaan minimoida. Erityisesti keskeisten riskien osalta olisi tärkeää, että esityksessä tarkasteltaisiin mahdollisia keinoja siihen, kuinka estää riskien toteutuminen. Tulevat työvoimaviranomaiset voivat toiminnallaan vaikuttaa osaan riskeistä, mutta toisaalta osa keskeisistä riskeistä on valtion ratkaistava. Valtion on hallittava riskit esimerkiksi tietojärjestelmien kokonaisuuden osalta ja strategisella tasolla.

Espoon kaupunki nostaa henkilöstövaikutukset esille yhtenä riskinä, joka jää esityksessä mainitsematta. Esitetty muutos on laaja, ja koskee yli 4200 henkeä. Espoon kaupunki toivoo, että henkilöstösiirtoihin liittyvät riskit tunnistetaan ja pyritään välttämään kyseisten riskien realisoitumista.

Työllisyystavoitteiden aikajänne on vuosille 2024–2029. Esityksessä ei kerrota tarkemmin sitä, kuinka työllisyystavoitetta seurataan tai miten tavoitearvioon päädytty. Työllisyysvaikutusten arviointia pitäisi avata esityksessä enemmän sekä todeta tarkemmalla tasolla, mitkä mekanismit vaikuttavat työllisyystavoitteiden toteutumiseen. Nyt esityksessä keskitytään pitkälti kannustavan rahoitusmallin oletettuun työllistävään vaikutukseen.

Työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoimintamallin ehdotettujen muutosten osalta lakiehdotuksessa on todettu, että palvelujen kysyntään liittyvää mahdollista kasvua on haastavaa arvioida. Tästä Espoon kaupunki on samaa mieltä. Lakiluonnoksessa esitetään silti joitakin arvioita liittyen Kelan resurssien kasvuun ja asiakkaiden varhaisempaan ohjautumiseen liittyen.

Esityksessä mainitaan esimerkkinä uuden lainsäädännön mahdollisesti johtavan työttömien terveystarkastuksiin ohjaamisen lisääntymiseen. Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueella on Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tietojen mukaan työttömän terveystarkastuksen saanut 0,8 % työttömistä. Muilla alueilla luku on suhteellisen samanlainen.

Espoon kaupungin näkökulmasta maininta ”esityksen mukaisella yhteistoimintamallilla olisi vähäiset vaikutukset henkilöstö- ja resursointitarpeisiin” sisältää riskejä. Kuten esityksessä myöhemmin sanotaan: ”Yhteistoimintamallin asiakaskriteerien muuttuessa palveluiden yhteensovittamista ja tarkoituksenmukaisten palvelukokonaisuuksien suunnittelua sekä työttömien työllistymisprosessin etenemistä ja seurantaa on tehtävä enemmän. Jos lisähenkilöstöä ei olisi osoitettavissa toimijoiden sisällä tehtäviä uudelleen järjestelemällä, toimijat voisivat joutua lisäämään henkilöstöään.” Espoo haluaa tuoda esille, että hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon resursointi monialaisessa yhteispalvelussa on oleellista koko toiminnalle. Lakiehdotuksen varhaisemman vaiheen monialaisella tuella on todennäköisesti positiivinen vaikutus pitkäaikaistyöttömyyden ehkäisyssä.

Nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteistoiminnan osalta vaikutusten arviointi on esityksessä niukkaa. Espoon kaupunki olisi kaivannut enemmän pohjatietoa, mutta tukee näkemystä siitä, että palvelulla tulee olemaan positiivisia sekä lyhyen aikavälin, että pidemmän aikavälin vaikutuksia nuorten työllistymiseen, jos monialaisuus palvelussa toteutuu suunnitellusti.

Esitys jättää epäselväksi sen, miltä osin yrityspalveluihin liittyvät hankintavastuut siirtyvät kunnille ja vaikuttavat siten ostopalveluyritysten asemaan. Osin tämä epäselvyys liittyy palvelun kohderyhmän määrittelemiseen: esitys mainitsee esimerkiksi starttirahapäättämisen sekä aloittavan yrityksen neuvontaan liittyvät neuvontapalveluiden siirrot yritysten asemaan vaikuttavina muutoksina, vaikka näiden palveluiden kohderyhmä on työvoimapalveluiden piirissä oleva henkilö. Toisaalta yrityspalvelunäkökulmasta määritellyt kehittämispalvelut ovat määritelmällisesti jäämässä ELY-keskuksiin, vaikka näiden palveluiden piirissä voi niin ikään olla aloittavia yrittäjiä, eli henkilöasiakkaita. Tämän kautta jää osin epäselväksi, mitkä neuvonta- ja kehittämispalvelut määritellään työvoimapalveluksi ja mitkä yrityspalveluksi ja miten näiden palveluiden siirto vaikuttaa kuntien mahdollisuuksiin hyödyntää itse kilpailuttamia hankintasopimuksia.

Lakiehdotuksessa painottuu yritysten kehittämispalveluiden kohdistuminen pk-yrityksiin, kuten myös voimassa olevassa työvoima- ja yrityspalveluita koskevassa lainsäädännössä. Koska isojen kaupunkien intressinä ei ole kohdistaa yrityspalveluitaan ainoastaan pk-yrityksille, on riski, että lakisäateisten palveluiden ja kaupunkien omaehtoisten palveluiden välille syntyy tarpeettomia segmentointiin liittyviä raja-aitoja jopa saman palvelukonseptin sisällä. Siksi isojen kaupunkien olemassa olevat palvelurakenteet pitää huomioida erikseen suunniteltaessa valtion roolia elinkeinopalveluiden tuotannossa. Valtion palveluiden ja kuntien omien palveluiden väliin tulee luoda palveluohjauksen prosessi, joka palvelee sekä asiakasta että vastaanottavaa kuntaa.

Lisäksi palveluiden segmentti tulee määritellä mahdollisimman teknisesti, jotta ei jää epäselvyyttä siitä, miten asiakasyrityksen ja tuottavan kunnan profiilit vaikuttavat palveluntuotannon mahdollisuuksiin ja rajoituksiin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

Lakiesitykseen kuuluu useita asetuksenantovaltuuksia. Asetusten, myös soveltamisohjeiden, osalta haluamme painottaa, että nämä asetukset ja soveltamisohjeet on laadittava hyvissä ajoin. Tulevien työvoimaviranomaisten tulee tietää toimintaansa suunnitellessa ja käynnistäessä tarvittavat tarkentavat tiedot ja toimintaa rajaavat tekijät. Viime vuosina asetukset ja soveltamisohjeet ovat tulleet lain voimaantulon näkökulmasta myöhään tai jopa jälkikäteen. Tämä on vaikeuttanut huomattavasti lakimuutoksiin varautumista. Näin suuressa muutoksessa on tärkeää, että pienetkin yksityiskohdat, jotka määrittävät työvoimaviranomaisten toimintaa tehtäväsiirron jälkeen, ovat tiedossa, kun työvoimaviranomaisten toimintaa vuosien 2023 ja 2024 aikana suunnitellaan ja valmistellaan.

Monialaisen yhteistoimintamallin sekä nuorten matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelun osalta tulisi varmistaa muiden toimijoiden resurssit ja osallistuminen yhteistoimintaan. Vaarana nuorten palvelun osalta on se, että järjestämisvastuu siirtyy työvoimaviranomaiselle, mutta muiden toimijoiden osalta osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Espoon näkökulman mukaan muiden olennaisten toimijoiden osalta toimintaan sitoutuminen tulisi varmistaa ministeriöiden ohjauksella.

Nuorten monialaisen yhteispalvelun 16§ valmennus sekä 17§ monialaisten palvelujen tukirakenne tulisi poistaa lainsäädännöstä, sillä ne ovat kokonaisuuden kannalta irrallisia ja voidaan organisoida muilla tavoin.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

Esitetty muutos on TE-hallinnolle ja kunnille suuri, ja toimeenpanon onnistunut aikataulutus, tiivis yhteistyö sekä sujuva viestintä eri toimijoiden välillä on ensiarvoisen tärkeää. Espoon kaupunki korostaa, että muutoksen onnistumista varten on varmistettava asiantunteva ja osaava henkilöstö. Kunnille jo olemassa oleva osaava ja kokenut henkilöstö on yksi muutoksen onnistumisen avaimista.

Henkilöstön osalta on tärkeää, että nykyiset työnantajatahot varmistavat, ettei mahdollinen henkilöstövaje ole siirron ajankohtana liian suuri, koska kuntien on pystyttävä varmistamaan sujuva palvelu asiakkaille heti tehtävien siirryttyä. Espoon kaupunki esittää, että kuntien tulee olla mukana ennen järjestämisvastuun siirtoa tapahtuvissa rekrytoinneissa sen jälkeen, kun järjestämisvastuualueiden laatimat tehtävänkuvat on vahvistettu TE2024-siirtoa koskevassa YT-menettelyssä.

Esityksessä todetaan, että KEHA-keskus tarjoaa siirtymäkauden ajan oikeudellista tukea ja tukea perehdytykseen. Esityksessä ei kuitenkaan tuoda esille tämän siirtymäkauden pituutta. Espoo esittää, että koska siirtyvät tehtävät ovat monille kunnille täysin uusia ja kokeilukunnillekin tulee uusia tehtäviä, tulee näitä tukitoimia tarjota vähintään 1–2 vuoden ajan. Näin varmistetaan riittävä tuki kunnille. Osaamisen kehittämisen näkökulmasta Espoon kaupunki edellyttää, että henkilöstön perehdytykset suunnitellaan yhteistyössä KEHA-keskuksen ja kuntien välillä, ja että ne toteutetaan riittävän ajoissa.

Espoon kaupunki pitää tärkeänä, että kunnat ovat hyvin edustettuina toimeenpanon valmistelussa ja sen seurannassa, sekä sen, että kunnat saavat tietoa muutoksista, prosesseista ja päätöksistä mahdollisimman nopeasti.

Seurannan osalta Espoon kaupunki esittää huolensa siitä, että näin suurelle laki- ja organisaatiomuutokselle ei ole asetettu seurantatapaa. Alueelliset seurantakeskustelut voivat omalta osaltaan toimia muutoksen seurantana, mutta tätä ei tuoda esityksessä riittävästi esille. Espoon kaupunki toivoo, että lakimuutosten seurantaan kiinnitettäisiin enemmän huomiota.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys:*

Espoon kaupungin näkemys on, että tuleva rahoitusmalli ja sen laskentaperusteet eivät ota riittävässä määrin huomioon eri asiakasryhmien palveluiden tosiasiallista tarvetta ja resurssien tarvetta näiden kohderyhmien osalta. Esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien ja vieraskielisten palvelu ja tilanteiden edistäminen vie tosiasiallisesti muita asiakasryhmiä enemmän resursseja. Tältä osin kuntien väestörakenteen koostumusta ei ole riittävässä määrin huomioitu rahoituksessa. Tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa siirtyvä rahoitus jää siirtyviin vastuihin verrattuna vajaaksi ja käytännössä pakottaa kuntia miettimään taloudellisia toimia rajaten kuntien liikkumavaraa ja päätöksenteon mahdollisuuksia. Espoon kaupunki edellyttää, että rahoituksen perusteisiin kiinnitettäisiin tältä osin enemmän huomiota, jotta rahoitusperiaatteen voitaisiin katsoa täyttyvän. Rahoitusmallissa on myös suhdanneherkkyyttä, kuten esityksessä todetaankin. Espoon kaupunki toivoo esitykseen ratkaisuehdotuksia sille, kuinka vähennettäisiin riskiä, että kunta joutuu sopeuttamaan talouttaan suurissa suhdannevaihteluissa, kun ehdotettu rahoitusmalli ei pysty kompensoimaan kunnista riippumatonta suhdannevaihtelua.

Järjestämisvastuun määrittäminen on ongelmallista kunnan itsehallinnon näkökulmasta. Lakiesityksen aikataulu on nykyisellään kovin tiukka, ja Espoon kaupunki, että lakiesitys ehditään laatia siten, ettei esitys kaatuisi perustuslakivaliokunnan näkemyksiin. Tehtävien siirto kuntiin on odotettu ja toivottu muutos, ja Espoon kaupunki toivoo, että lakiesityksen vaikutukset perustuslakiin sekä muihin lakeihin ja periaatteisiin on tarkasteltu ja perusteltu mahdollisimman kattavasti ennen valiokuntien lakiesityksen käsittelyä.

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Työvoimaviranomaisia veloitetaan tekemään yhteistyötä keskenään sekä muiden keskeisten toimijoiden, kuten ELY-keskusten, Keha-keskuksen sekä Kelan, kanssa. Muiden keskeisten toimijoiden ei kuitenkaan laissa edellytetä tekevän yhteistyötä työvoimaviranomaisten kanssa. Toivomme, että tämä korjataan niin, että myös muut toimijat veloitetaan yhteistyöhön laissa.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Espoon kaupunki katsoo, että esityksessä mainittujen tehtävien siirto kunnille täydentää kuntien palveluvalikoimaa ja niiden järjestämisessä voidaan löytää selkeitä synergiaetuja kuntien olemassa olevien tehtävien ja palveluiden osalta. Siirtyvät tehtävät ovat kuntien näkökulmasta tärkeitä, ja kunnilla on vahva intressi kehittää siirtyviä palveluita palvelemaan paikallista työvoiman osaamistarvetta ja paikallista elinkeinoelämää. Kunnilla on kokemusta, työkaluja ja verkostoja, joiden avulla ne voivat tarttua esimerkiksi nuorisotyöttömyyden ongelmiin. Espoon myös katsoo, että kotoutumisen edistämiseen liittyvien tehtävien keskittäminen kunnille parantaa kotoutujien asemaa ja palveluvalikoimaa, ja kunnat voivat jatkossa paremmin luoda eheää kotoutumisen edistämisen kokonaisuutta.

Espoon kaupungin näkemyksen mukaan tehtävien siirrossa on myös riskejä. Työn perässä liikkuminen, yritysten monipaikkaisuus, työelämän digitalisoituminen ja etätöiden yleistyminen ovat ilmiöinä osittain ristiriidassa suhteessa lakiesityksessä esitettyjen tehtävien siirtämiseen paikallistasolle. Tulevien työvoimaviranomaisten on jatkossa tehtävä tiivistä yhteistyötä keskenään, jotta sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaat saavat laadukasta ja kohdennettua palvelua tarpeisiinsa. Espoon kaupunki luottaa siihen, että kunnat pystyvät luomaan toimivia yhteistyörakenteita ja ratkomaan näitä haasteita riippumatta siitä, koostuvatko työvoimaviranomaiset yhdestä tai useammasta kunnasta.

Espoon kaupungin näkemyksen mukaan kullakin työllisyysalueella olevalla kunnalla tulisi olla viimesijainen järjestämisvastuu lain mukaisista työvoimapalveluista ja lailla tulisi velvoittaa alle 20 000 työvoiman määrän omaavat kunnat yhteistoimintaan palveluiden järjestämisessä yhdenvertaisen palvelun ja työvoiman liikkuvuuden takaamiseksi. Kuntien tulisi kuitenkin voida sopia itsehallintonsa nojalla työvoimapalvelujen järjestämisvastuunsa toteuttamisesta kuntalain (410/2015) 8 luvun mukaisia kaikkia yhteistoimintamuotoja käyttäen. Yhteistoiminnasta sopivien kuntien yhteisen työvoiman määrän tulisi olla vähintään 20 000 henkilöä. Lisäksi Espoon kaupunki katsoo, että työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimivan alueen määritelmää tulee väljentää sekä poistaa viittaukset pendelöintiin. Lakiesityksessä kuntien vapautta muodostaa vapaasti yhteistyön perusteella soveltuvia yhteistoiminta-alueita on rajattu paljon, ja käytännössä järjestämisvastuun kriteereillä ohjataan hyvin vahvasti kuntien sopimista.

Järjestämisvastuun osalta huolta aiheuttaa myös niin sanottu perälautasäädös. Sen mukaisesti valtioneuvosto voi tehdä päätöksiä työvoimaviranomaisten kokoonpanosta, mikäli kuntia uhkaa jäädä kriteerit täyttävien työvoimaviranomaisten ulkopuolelle. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa

yksi kunta tai ryhmä kuntia ehtii valmistautumaan ja sopimaan yhteistyöstä, ja sitten myöhemmässä vaiheessa valtion toimesta lisätään perälautasäädöksen mukaisesti mukaan vielä yksi tai useampi kunta. Kyseinen säädös mahdollistaa myös sen, että mikäli valtioneuvosto katsoo, etteivät ehdotetut yhteistoiminta-alueet muodosta toimivia työssäkäynnin alueita, voidaan muutoin kriteerit täyttäviin alueisiin tehdä valtion puolelta muutoksia. Espoon kaupunki näkee tämän haasteena toiminnan valmistelun ja kuntayhteistyön näkökulmasta.

Palvelujen tarjoamiselle oman työllisyysalueen ulkopuolella tulisi olla tarkempi peruste kuin pelkkä pitempiaikainen asuminen ja oleskelu. Esityksen muotoilu on niin laaja, että se mahdollistaa kenelle tahansa asiakkaalle minkä vain työllisyysalueen palveluiden käytön vailla todellista tarvetta. On hyvä, että palkkatukipäätökset tehdään esityksen mukaan aina henkilöasiakkaan työvoimaviranomaisen toimesta, ja että vastuu henkilöasiakkaasta on hänen kotikuntansa mukaisella työvoimaviranomaisella.

Mikäli työvoimaviranomaisille tulee palveltavaksi sekä henkilö- että työnantaja-asiakkaita oman alueensa ulkopuolelta, tulisi jokaisella työvoimaviranomaisella olla pääsy kaikkien henkilö- ja työnantaja-asiakkaiden asiakastietoihin. Ilman pääsyä alueen ulkopuolisten asiakkaiden tietoihin ei heitä voida palvella. Espoon kaupunki ei kuitenkaan kannata rahan kulkemista asiakkaan mukana alueelta toiselle, eli käytettyjen palveluiden korvaamista viranomaisten kesken. Työllisyysalueiden tulisi sen sijaan laskuttaa valtiota niissä tapauksissa, joissa esimerkiksi palveluja käyttävän yrityksen toiminta on suurimmaksi osaksi alueen ulkopuolella. Palvelujen korvaaminen alueelta toiselle olisi hyvin byrokraattinen ja raskas prosessi, erityisesti kun monelle palvelulle on vaikeaa arvioida luotettavaa korvattavaa yksikkökustannushintaa.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Valtakunnallisia tavoitteita on hyvä asettaa ja valtakunnalliselle ohjaukselle on varmasti tarve työllisyyskentän kokonaisuuden hallinnan näkökulmasta. Kun työvoimaviranomaisia on määrällisesti enemmän, tulee niille olla olemassa jonkinlaiset ohjausmekanismit. Espoon kaupunki kuitenkin katsoo, että on varottava ohjaamasta työvoimaviranomaisia liian tarkalla tasolla, sillä jos ylätasolta ohjataan ja valvotaan toimintaa liian tiukasti, vähentää se paikallisten uudistusten, innovaatioiden ja palveluiden kehittämisen mahdollisuuksia. Kuntien vahvuus työvoimaviranomaisina liittyy niiden laajaan tehtäväkenttään, paikallistuntemukseen ja vahvaan intressiin tukea paikallista yritystoimintaa ja saada parannettua työllisyystilannetta alueellaan. Valtakunnallisten tavoitteiden tulisi olla ylätasoa tavoitteita, eikä alueellisissa seurantakeskusteluissa tulisi tehdä tarkempaa ohjausta. On kuitenkin tärkeää, että on olemassa mekanismeja, joilla valtio pystyy puuttumaan

niiden työvoimaviranomaisten toimintaan, jotka eivät suoriudu tehtävistään. Esityksen ehdotus tähän on Espoon kaupungin mielestä riittävä.

Työ- ja elinkeinoministeriön viimeisimmissä lakihankkeissa on korostunut palveluprosessien tarkka määrittely lain kautta. Tällainen suuntaus sitoo kuntien käsiä toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Espoo toivoo, että kunnille annetaan sekä laissa, valvonnassa että valtion ohjauksen puitteissa riittävästi tilaa ja mahdollisuuksia kehittää palveluita ja asiakasprosesseja asiakaslähtöisesti.

Alueelliset yhteistyö- ja seurantakeskustelut ovat lakiesityksen mukaan yksi tapa toteuttaa valtion ohjausta ja seurantaa. Perusajatuksena alueelliset seurantakeskustelut ovat kannatettavia ja voivat hyvinkin tukea työvoimaviranomaisten työtä. Riskinä kuitenkin on, että näissä seurantakeskusteluissa pyritään ohjaamaan työvoimaviranomaisten toimintaa liikaa. Seurantakeskusteluiden painopisteen tulisi olla toiminnan arvioinnissa jättäen työvoimaviranomaista ohjaavat elementit keskusteluissa vähiin. ELY-keskuksen roolia näiden keskusteluiden koollekutsujana ja osallistujana olisi hyvä miettiä uudestaan. Vaikka nykytilanteessa ELY-keskuksissa on laajaa työllisyysasioiden tuntemusta ja osaamista, ohenee tämä osaaminen tehtäväsiirtojen jälkeen huomattavasti. Lisäksi KEHA-keskus tuottaisi esityksen mukaan keskusteluissa käytettävät seuranta- ja analyysitiedot. ELY-keskusten rooli alueellisissa seurantakeskusteluissa vaikuttaa irralliselta.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Espoon kaupunki näkee, että työnhakijan palveluprosessia ei tulisi säätää lainsäädännöllä niin tarkasti, että työvoimaviranomaisella ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa palveluprosesseihin ja tarjottaviin palveluihin. Uusi asiakaspalvelumalli asettaa tarpeettoman tiukat ja keinotekoiset raamit asiakkaiden palveluprosesseille, eikä mahdollista palveluiden räätälöimistä kunkin asiakkaan tarpeisiin. Työvoimaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus palvella asiakasta hänen palveluntarpeensa mukaisesti niin, että vähemmän tukea tarvitsevien tapaamissykliä voisi keventää, mikä taas mahdollistaisi sen, että enemmän tukea tarvitsevien palveluun voitaisiin suunnata enemmän resursseja.

Työnhakijan palveluprosessin liian yksityiskohtainen säätäminen heikentää myös työvoimaviranomaisena toimivan kunnan mahdollisuuksia kehittää työllisyyspalveluita ja edistää työllisyyttä paikallisesti toimivaksi havaitulla tavalla. Lainsäädännön ei tulisi tarpeettomasti asettaa esteeksi erilaisten toimintatapojen kokeilulle ja kehittämiselle. Kannustavan rahoitusmallin myötä kunnilla pitäisi olla kannuste tarjota työllistymistä edistäviä palveluita, joten ei ole tarkoituksenmukaista sen lisäksi määrittää palveluprosessia lainsäädännöllä liian tiukasti. Espoon kaupunki ehdottaa, että täydentäviä työnhakukeskusteluita voidaan järjestää työnhakija-asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti, ja niiden määrästä sovitaan työvoimaviranomaisen ja asiakkaan kanssa yhteisymmärryksessä.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

Lailla tulisi mahdollistaa työnvälitystoimien ja työtarjousten kohdentaminen niihin asiakkaisiin, jotka hakevat työtä passiivisemmin. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan lain tulisi mahdollistaa työnhakuvelvollisuuden joustavampi käyttö niin, että työvoimaviranomainen voisi käyttää harkintaa työnhakuvelvollisuuden asettamisessa ja asettamatta jättämisessä asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan.

Työnhakuvelvollisuuden asettamisen kriteerit ovat tarpeettoman monimutkaiset ja kaavamaiset. Asiakkaan työnhaun status määrittää kuinka montaa työmahdollisuutta hänen tulee hakea, sekä kuinka pitkä on kulloinkin seurattava seurantajakso. Lainsäädännön tulisi ottaa paremmin huomioon se, että asiakkaan tilanne voi vaihdella lyhyelläkin aikavälillä paljon, ja että nykyinen lainsäädäntö vaatii runsaasti asiakaspalveluresursseja. Asiakkaan voi myös olla vaikea ymmärtää mihin perustuen hänelle kulloinkin asetetaan tietynlainen työnhakuvelvollisuus.

Työnhakuvelvollisuuden raportointi ja seuranta on työlästä sekä työnhakijalle että työvoimaviranomaiselle. Tarkan raportoinnin vaatimus vie huomiota ja voimavaroja itse työnhaulta sekä työnhaun edellytysten parantamiselta. Ne asiakkaat, jotka eivät käytä verkkopalveluita, joutuvat raportoimaan työn hakemisesta puhelimitse tai käymällä työvoimaviranomaisen toimipisteessä, mikä kuormittaa asiakaspalvelua. Asiakkaat, jotka eivät käytä verkkopalveluita, tulisi ottaa lainsäädännössä paremmin huomioon.

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

Henkilöasiakkaiden palveluihin esitetään lakiluonnoksessa vain vähäisiä muutoksia. Tehdyt muutokset ovat pääosin kannatettavia, mutta riittämättömiä. Espoon kaupunki näkee haasteelliseksi sen, että palveluihin ei ole esitetty enempää muutoksia tai jouston varaa. Kun vastuu palveluista siirtyy uudelle toimijakentälle, olisi palveluiden ja niiden sääntelyn muututtava toimijamuutosten mukaisesti. Kuntien mahdollisuuksia käyttäen vahvuuksiaan monisektoritoimijana heikennetään säättämällä palveluista tavalla, joka ajateltu alun perin valtion sektoritoimijaa varten. Keinotekoisten ja rajaavien palvelukategorioiden sijaan tulisi tarjottavista palveluista säätää väljemmin. Espoon kaupunki katsoo, että kuntien tarjoamien työllistymistä tukevien palveluiden tulisi myös laajemmin rinnastua näihin eri palveluihin. Tällaisen muutoksen myötä esimerkiksi työnhakijan työnhaun status voisi muuttua myös kuntien tarjoamissa palveluissa, toisin kuin tällä hetkellä. Asiakkaan työnhaun statuksella on jatkossakin vaikutusta muun muassa asiakkaiden haastattelusykliin, työnhakuvelvollisuuden asettamiseen sekä tilastoseurantaan.

Tieto- ja neuvontapalveluihin tulisi lisätä neuvottaviin asioihin työkykyä ylläpitävät ja edistävät palvelut. Isojen rakenneuudistusten myötä tämä tulee olemaan merkityksellinen rajapinta kunnan, hyvinvointialueen sekä työvoimaviranomaisen yhteistyössä. Kuntalain mukaan yksi kunnan perustehtävä on kunnan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Tähän kuuluvat mm. liikunta- ja kulttuuripalvelut. Sote-uudistuksen myötä tätä tehtävää toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa (laki hyvinvointialueesta). Mahdollinen konkreettinen väline tähän olisi

sosiaali- ja terveysministeriössä kehitteillä oleva hyvinvoinnin monialainen palvelutarjotin. Kehittämistyössä olisi tärkeää huomioida myös työvoimaviranomaiset ohjaavana tahona.

Valmennusten enimmäisaikojen poistaminen on hyvä toimi, mutta työnhaku-, ura- ja työhönvalmennukset kolmena eri valmennuskategoriana ovat nykyaikana keinotekoisia kategorioita. Espoon kaupunki ehdottaa, että ne muutettaisiin yhdeksi ylätasoin valmennukseksi, jonka sisältönä voi olla edellä mainittujen valmennusten sisällöt. Espoon kaupunki kannattaa työvoimaviranomaiselle laajempaa liikkumavaraa palveluntarpeen mukaisten valmennuksien hankkimiseen.

Espoon kaupunki kannattaa työkokeilun lyhentämistä kuuden kuukauden mittaiseksi, sillä se edistää työkokeilun tavoitteiden saavuttamista sekä korostaa paremmin työkokeilun roolia ja profiilia. Samalla enimmäisajan lyhentäminen vähentää työkokeilun väärinkäytön mahdollisuuksia.

Työvoimaviranomaisen tulee antaa tietoa ja neuvontaa mm. yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista. Yrityspalveluiden osalta jää kuitenkin epäselväksi mitä tieto- ja neuvontapalveluita työvoimaviranomaisen tulee järjestää suhteessa ELY-keskuksiin/KEHA-keskukseen jääviin yrityspalveluihin.

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Lakiesityksessä ei esitetä sisällöllisiä muutoksia työvoimakoulutuksiin

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

Espoon kaupunki pitää yli 55-vuotiaiden työllistymisen tukemista tärkeänä tavoitteena. Ehdotettu muutosturvakoulutus olisi kuitenkin ehdotetussa muodossa hyvin vaikea toteuttaa käytännössä, minkä vuoksi esitämme sen muuttamista tai poistamista. Koulutus on kirjoitettu monimutkaiseksi, eikä sen käytännön toteutusta ole mietitty. Koulutuksen asiakaskriteerit ja sen käytännön toteuttamiseen liittyvät kohdat eivät tue palvelun toteuttamista onnistuneesti. Mikäli muutosturvakoulutus halutaan pitää palveluna, esitämme, että henkilöasiakkaalta poistetaan samalla työantajalla olemisen kriteeri sekä koulutuksen enimmäisarvon määrittelyn rajoitus. Nämä kriteerit eivät lisää palvelun tuottamaa hyötyä eivätkä paranna palvelun kohdentumista, vaan tekevät palveluun soveltuvien asiakkaiden löytämisen vaikeaksi ja toteutumisen siksi epävarmaksi.

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Espoon kaupunki kannattaa esitystä, että vapaan sivistystyön oppilaitosten toteuttamaa luku- ja kirjoitustaidon koulutusta voitaisiin jatkossa tukea työttömyysetuudella omaehtoisina opintoina. Lähtökohtaisesti Espoon kaupunki katsoo, että työttömyysetuudella tuettuja opintoja tulisi

mahdollistaa mahdollisimman laajasti ja joustavasti ilman, että laissa asetetaan turhia rajoituksia siitä, mitä opintoja voidaan tukea työttömyysetuudella. Monelle työnhakijalle osaamisen kehittäminen koulutuksen avulla on tehokkain polku työelämään. Espoo esittää, että jatkossakin omaehtoisesti tuettujen opintojen säännöksiä kehitetään henkilöasiakkaiden osaamisen kehittämisen näkökulmasta positiiviseen suuntaan.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Espoon kaupunki pitää huolestuttavana, että palkkatuen poistamista kunnan, kuntayhtymien ja kuntien määräysvallan alla olevilta yhteisöiltä ei perustella esityksessä lainkaan. On huomioitava, että kunnille on kuukausitasolla viime vuosina työllistetty palkkatuella keskimäärin noin 6500–7000 henkilöä. Palkkatuen epääminen kunnilta ja kuntien lähiyhteisöiltä olisi merkittävä heikennys palkkatuella työllistämiseen sekä heikentäisi henkilöasiakkaiden mahdollisuutta löytää itselleen sopiva palkkatukipaikka. Näin suuri muutos palkkatuen myöntämisperiaatteisiin tulisi perustella esityksessä selkeästi, ja arvioida sen vaikutukset työnhakija-asiakkaisiin ja kuntakentän toimijoihin laajasti.

Lakiesityksessä on alaviitteenä huomio siitä, että työ- ja elinkeinoministeriö selvittää korvaavaa palkkatuen sääntelyä. Tämän korvaavan sääntelyn olisi tullut jo olla valmiina lakiesityksessä, sillä ministeriö on voinut olettaa, että esitetty muutos tulee huolestuttamaan kuntia. Espoon kaupunki näkee, että palkkatuen myöntäminen kunnille ja niiden lähiyhteisöille tulisi jatkossa edelleen sallia sen sijaan, että selvitetäisiin korvaavaa sääntelyä.

Määrärahojen poistaminen valtiolle työllistämisestä vie käytännössä pois yli 200 henkilötyövuotta TE-hallinnosta. Työnsuunnittelijoita on käytetty TE-toimistoissa pitkälti tavallisiin asiakaspalvelutehtäviin. Työnsuunnittelijoiden rooli TE-toimistojen rekrytoinnissa on ollut suuri ja kyseiset tehtävät ovat toimineet hyvänä tapana saada työttömiä työnhakijoita työvoimavirkailijan uralle. Työnsuunnittelijat eivät täytä TE-hallinnon työaikakirjanpitoa, joten heidän tosiasiallinen työn osuutensa jää huomioimatta, kun TE-toimistojen työtä tarkastellaan työaikakirjanpidon kautta.

Mikäli työnsuunnittelijoiden työpanosta ei korvata siirtyvässä valtiosuudessa kunnille, jää tosiasiallinen siirrettävä resurssi lähes 5 % aikaisempaa pienemmäksi. Tämä on tiukassa resurssitilanteessa selkeä ja tuntuva leikkaus.

Espoon kaupunki on lausunut palkkatukeen esitetyistä muutoksista toisessa lausunnossa. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan palkkatukeen esitetty sääntely ei yksinkertaista palkkatukea eikä edistä yritysten palkkatuen laajamittaisempaa käyttöä. Palkkatuen kriteereitä ja edellytyksiä tulee Espoon kaupungin näkemyksen mukaan yksinkertaistaa.

Työolosuhteiden järjestelytuki on vähäisessä käytössä oleva byrokraattisesti raskas tuki, jonka myöntämiskriteerit ovat tarpeettoman tiukat. Työolosuhteiden järjestelytukea tulisi kehittää tuen

kriteereitä höllentämällä ja tuen piiriin kuuluvia kustannuksia laajentamalla. Näillä toimilla voitaisiin kannustaa työnhakijoita laajemmin hakemaan ja saamaan kyseistä tukea, jolloin myös kynnys osatyökykyisten työllistämiseen voisi yrityksissä madaltua nykyiseen verrattuna. Ellei tuen sisältöä muuteta, esitämme harkittavaksi koko tukimuodon poistamista, sillä tuen käyttö on nykyisellään hyvin vähäistä ja tuen vaikutus siten myös vähäinen.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Työhön tai palveluun hakeutumisesta ja osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvausten osalta on hyvä, että korvattavien palveluiden asema määräytyy sen mukaan, onko palvelu mainittu asiakkaan suunnitelmassa, eikä palvelun lakisääteisen aseman perusteella.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämismääräyksiä.

Näkemyksenne:

Esityksen mukaisesti kunnalle ei enää myönnettäisi palkkatukea, ja jatkossa 50 % työllistämismääräyksen palkkakustannuksista tuettaisiin valtionosuudesta. Tämä ei ratkaisuna muuttaisi sitä, että ilman palkkatukea kunnan olisi vaikea käytännössä täyttää työllistämismääräyksiä. Espoon kaupunki kannattaa sitä, että kunnille mahdollistetaan jatkossakin palkkatukityöllistäminen myös velvoitetäyttyämisestä osalta.

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Lakiehdotus mahdollistaa työvoimaviranomaisen oman asiakastietojärjestelmän käytön, mitä pidämme hyvänä. Käytännössä harvalla tulevalla työvoimaviranomaisella on resursseja toteuttaa omaa tietojärjestelmää, ja suurin osa tulee jatkossakin tukeutumaan valtion tarjoamiin ratkaisuihin.

Koska KEHA-keskus vastaa jatkossa valtakunnallisista tietojärjestelmäratkaisuksista, ja kunnat olisivat järjestelmän käyttäjiä, on kunnilla oltava myös aito mahdollisuus vaikuttaa tehtäviin ratkaisuihin. Suunnitteilla olevista ja työn alla olevista ratkaisuksista on myös viestittävä sujuvasti ja oikea-aikaisesti kuntien suuntaan. Nykytilassa KEHA-keskuksesta kuntien saama tieto liittyen tietojärjestelmämuutoksiin on ollut riittämätöntä. KEHA-keskusta tulisi velvoittaa avaamaan tietojärjestelmämuutosten aikataulua, nykyisten järjestelmien tietomalleja ja rajapintoja sekä mahdollistamaan omalta osaltaan, että valtakunnalliset järjestelmäratkaisut mahdollistavat kuntien puolella joustavia järjestelmäratkaisuja.

Espoon kaupunki toteaa, että asetuksella tulisi määrittää tarkemmin mitkä tiedot ovat niitä, joita valtakunnalliseen tietovarantoon on talletettava. Tämä tulisi myös määrittää nopealla aikataululla, mikäli jokin kunta haluaisi lähteä rakentamaan tai hankkimaan omaa asiakastietojärjestelmää.

Kotoutumisen edistämisen lain hallituksen esityksessä ehdotettu kansallinen kotoutumisen asiakastietojärjestelmä tulisi rakentaa osaksi työllisyyden valtakunnallista tietojärjestelmäratkaisua.

Ei ole kannattavaa kehittää erikseen rinnakkaista asiakastietojärjestelmää. Työvoiman ulkopuoliset kotoutujat on mahdollista rajata eri rekisteriin samassa järjestelmässä.

Henkilöasiakkaista käsiteltäviin tietoihin tulisi lisätä oleskelulupiin liittyvät tiedot, kuten myös kohta ”työn vastaanottamiseen liittyvät rajoitukset ja oleelliset tiedot” esim. perhetilannetta, auton käyttöä, tuomioita, talous- ja asumistilannetta koskevat tiedot, joilla on suora vaikutus työn vastaanottamiseen sekä palveluihin osallistumiseen. Nämä olisivat tärkeitä lisäyksiä, sillä työvoimaviranomainen ei voi toteuttaa tehtäväänsä tehokkaasti ilman oikeutta saada ja kirjata asiakkaasta työnhakuun liittyviä oleellisia tietoja.

Asiakastietojen käyttötarkoitusten kohdalla esityksessä todetaan, että tehtäväsiirto ei vaadi käyttötarkoitusten tarkastelua. Espoon kaupunki toivoo, että asiaa tarkastellaan niin, että mahdollistetaan kunnan ekosysteemin täysimääräinen hyödyntäminen työllistymisen edistämiseksi, tehtäväsiirron tavoitteiden mukaisesti.

Kannatamme esitystä, että jatkossa palveluiden tuottajille voidaan välittää palveluiden kannalta oleelliset tiedot asiakkaasta, mikäli palvelusta sovittu suunnitelmassa. Tämä on tervetullut muutos nykyiseen verrattuna, jossa sama oikeus on vain laissa mainittujen palveluiden osalta. Muutos helpottaa ja nopeuttaa palveluihin ohjaamista ja mahdollisimman saumatonta yhteistyötä työvoimaviranomaisen, henkilöasiakkaan ja palveluntuottajan välillä.

Tietojärjestelmäkokonaisuus sekä asiakastietojen käsittelyyn liittyvät asiat ovat tulevien työvoimaviranomaisten kannalta oleellisia. Rekisterinpitäjän vastuiden jakaminen työvoimaviranomaisten ja KEHA-keskuksen kesken ei ole täysin ongelmattonta, sillä GDPR-asetus ei vaikuta tunnistavan tämänkaltaista vastuiden jakoa. Espoon kaupunki toivoo, että tätä asiaa selvitetään.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Toivomme perusteluita siitä, miksi palvelualusta tulisi pakollisena, kun asiakastietojärjestelmässä olisi valinnanmahdollisuus valtion ja oman välillä. Espoon kaupunki esittää, että palvelualustana voisi käyttää myös kuntien omia palveluportaaleja, jos tieto niistä lopulta kuitenkin kulkisi valtakunnalliseen tietovarantoon.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

Koska KEHA-keskus vastaa jatkossa useasta työvoimaviranomaisten toiminnan kannalta oleellisesta tehtävästä, tulisi työvoimaviranomaisilla olla selkeä ja laissa todettu mahdollisuus tosiasiallisesti vaikuttaa KEHA-keskuksen toimintaan ja päätöksiin. Espoon kaupunki ehdottaa, että perustettaisiin KEHA-keskuksen toimintaa valvova ja ohjaava elin, jossa olisi edustus työ- ja elinkeinoministeriön, työvoimaviranomaisten sekä mahdollisesti muiden oleellisten toimijoiden osalta.

Lakiin tulisi myös kirjata valmisteluvaihetta koskeva yhteistyövelvoite TE-toimistoille, KEHA-keskukselle ja ELY-keskuksille, sillä ne ovat kuntien kanssa keskeisessä asemassa muutoksen valmistelussa. Toimijoita tulisi laissa velvoittaa jakamaan kaikki tarpeellinen tieto kunnille ja keskenään muutoksen valmistelua ajatellen. Tämän velvoitteen tulisi tulla voimaan mahdollisimman pian.

KEHA-keskuksen roolia palvelujen järjestämisessä henkilöasiakkaille tulisi arvioida kriittisesti, emmekä kannata nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennuksen toteuttamisen siirtämistä KEHA-keskukselle. KEHA-keskuksen rooli nuorten palveluissa, joka on kunnille siirtyvää toimintaa, on ongelmallista. Kunnilla tulee olla siirtyvien tehtävien osalta mahdollisuus itse määrittää palveluita ja toimintatapoja. Tähän sopii huonosti, että valtiolla olisi roolia ONNI-palvelun kaltaisen toiminnon osalta.

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

Työllisyydenhoidon tehtävien tulisi siirtyä kunnille vasta 1.1.2025. Näin ollen kuntakokeilulain tulisi päättyä vasta 31.12.2024 eikä 30.11.2024, kuten on esitetty.

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**

- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Siirtyvien tehtävien valtionosuuden määräytymisperuste on pääosin kannatettava, mutta ei huomioi maahan muuttaneiden asiakkaiden intensiivisempää palvelutarvetta. Työvoimakoulutuksina toteutettaviin kotoutumiskoulutuksiin aiemmin käytetyn 30 M € jakaminen mekaanisesti vieraskielisyyden perusteella VOS-järjestelmässä ei ohjaa rahoitusta niiden asiakkaiden palveluihin, jotka kotoutumispalvelua eniten tarvitsevat, vaan hajauttaa resursseja alueille, joilla kotoutumispalvelujen tarve on hyvin vähäinen.

Vieraskielisten TE- palvelujen kantaväestöä korkeammat kustannukset edellyttävät valtionosuusjärjestelmän vieraskielisten perushinnan nostamista edelleen. Uudistuksessa tulisi varata maahan muuttaneiden TE-palveluihin riittävä rahoitus.

TE2024-valmisteluprosessin aikana on toistuvasti esitetty arvio, jonka mukaan TE-palveluiden kustannukset ovat 700 M€ vuoden 2024 tasossa. Hallituksen esityksessä onkin päädytty malliin, jossa miltei kaikki TE-palvelut siirtyvät kuntien tai kuntapohjaisten alueiden järjestämisvastuulle. Hallituksen esitysluonnoksen kuvaamissa vaikutuksissa kuntatalouteen (HE:n luku 4.2.2.2, sivut 140–142) kunnille siirtyvä rahoitus vuoden 2022 tasossa on kuitenkin arvioitu olevan vain 520 M€. Valtiolle jäisi näin 180 M€ eli yli neljäsosa koko palveluiden rahoituksesta. Espoon kaupunki esittää, että hallituksen esitykseen tulisi lisätä tarkemmalla tasolla ja luotettavammilla perusteilla arvioitu kuvaus siitä, minkä suuruista rahoitusta valtiolle jäävät TE-palvelut edellyttävät.

Kunnille siirtyvien kustannusten nykytilan arviointi perustuu täysin erialisiin laskennallisiin oletuksiin, koska työvoimapalveluita ei nykyisin järjestetä kuntakohtaisesti. Nykytilassa palvelujen keskimääräisten kustannusten vuosittainen vaihtelu kustannuksissa on suurta. Kunnille siirtyvien palvelujen yksikkökustannukset on laskettu koko maan kustannuksista jaettuna ko. palvelun piirissä koko maassa olleiden määrällä, joten yksikkökustannus ei huomioi mitään alueellisia kustannuseroja. Lisäksi TE-toimistojen, KEHA-keskuksen ja ELY-keskusten siirtyvien toimintojen kustannusten nykytilanarvioinnissa on käytetty työajanseurantaa (KIEKU koodeja). Työajanseuranta on epäluotettava työajan kohdentumisen osalta eikä työajanseurannan kooditus vastaa siirtyvien tehtävien jakoa. Työajanseurannan Kieku-koodeja ei tulisi käyttää tehtävien kustannusten laskennassa, sillä koodien käyttö voi kohdentaa kustannukset palveluittain ja siten kunnan ja valtion suhteessa väärin. Siirtyvien palvelujen rahoituksen riittävyys on varmistettava niin, että tarvittavan uuden henkilöstön palkkaaminen ja muut TE-uudistuksen toteutuksesta aiheutuvat uudet kustannukset eivät jää vain kuntien rahoitettavaksi.

Esitetty kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen on järkevä, mutta aiemmin esitetyn mukaisesti vastuun ja siten myös siirtymäajan tulisi alkaa 1.1.2025 ja jatkua vuoden 2027 loppuun asti. Siirtymäaikana 2 ensimmäisen vuoden rahoitus määräytyisi 50 % kunnille laskennallisesti arvioituista kustannuksista, siirtymäaikana tulee seurata kunnille aiheutuvia todellisia kustannuksia ja korjata rahoitusta, mikäli arvioidut ja todelliset kustannukset eroavat huomattavasti toisistaan.

Espoon kaupunki esittää, että myös itse muutoksesta johtuvat kustannukset on kunnille korvattava täysimääräisesti. TE-palveluiden siirto valtiolta kunnille tulee aiheuttamaan paljon ylimääräisiä muutokseen liittyviä kustannuksia, liittyen mm. suunnitteluun, kuntien ICT järjestelmiin ja toteutukseen.

Esitetty rahoitusmalli kunnan kasvavasta vastuusta työttömyysetuuksien rahoitukseen on kasvavien kuntien osalta ongelmallinen. Esityksen mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen lisättäisiin euromäärä, jonka yhteismäärä vastaisi työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnille koko maan tasolla aiheutuvaa kustannusten lisäystä vuoden 2022 poikkileikkaustilanteen mukaisesti.

Valtionosuus jakautuisi kunnille niiden työikäisen asukasmäärän mukaisessa suhteessa. Kuntakohtaista kohdennusta korjattaisiin pysyvällä tasausten menetelmällä, jos korvaus ei vastaa työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisesta kunnalle aiheutuvaa kustannusten lisäystä. Korvausten ja tasausten määrää ei tarkisteta jälkikäteen, vaan euromäärä pysyy samana vuodesta 2024 eteenpäin.

Korvauksen staattisuus on Espoon kannalta mahdoton. Työikäinen väestö kasvaa Espoossa ja suurimmissa kaupungeissa, mutta pienenee suurimmassa osassa Suomea. Jos kompensaation taso on staattinen, muuttovoittokuntien kasvava työvoima jää jo muutamien vuosien kuluttua alikompensoiduksi. Espoossa ylikompensaation arvioidaan kasvavan 7,5 milj. euroon vuoteen 2035 mennessä.

Espoon kaupunki esittää, että kompensaation tasoa tulee tarkistaa säännöllisesti työvoiman määrän muuttuessa järjestämistä vastuullisilla alueilla, tehdä vuosittaiset inflaatiotarkistukset sekä tarkistaa myös työttömyysetuuksia muutettaessa.

Mikäli kompensaation tason säädetään kuitenkin olevan muuttumaton, poikkileikkausta tulisi tarkastella pidemmällä aikavälillä yli erilaisten suhdannetilanteiden. Vuosivaihteluiden vuoksi tasoksi tulee ottaa useamman vuoden keskiarvo, esimerkiksi vuosien 2020–2022 keskiarvo. Jotta kompensaatiomalli vastaisi paremmin uuden rahoitusmallin kunnille tuomaa todellista työttömyyden sosiaaliturvamenojen kasvua.

Rahoitusmallin tulee kehittää siten, että valtio kantaa esitettyä suuremman osan suhdanneriskistä. Jotta kuntien suhdanneriskiä pienennettäisiin, järjestämistä vastuullisten alueiden työttömyysturvakustannusten kasvuun pitäisi asettaa matalasuhdanteen varalle katto, jonka ylittävistä kustannuksista valtio ottaa vastuun. Kompensaatiomalli ei myöskään ota huomioon vieraskielisten osuutta, tai niiden osuuden kasvuennusteita. Tämä on ongelma erityisesti suurien kaupunkien osalta.

Kaupungin on aina maksettava kasvavat työmarkkinatuen maksut Kelalle, siten kasvavissa kaupungeissa rahoituksen staattisuuden ja kasvavien työttömyysetukustannusten takia tulevaisuudessa vaadittava sopeutus toimintakuluissa joudutaan tekemään TE-, opetus- ja varhaiskasvatuspalveluista.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

Espoon kaupunki pitää harkintaa vaativien työttömyysturvatehtävien keskittämistä valtakunnalliseen yksikköön kannatettavana asiana. Tehtäviä ei kuitenkaan tule tässä vaiheessa siirtää keskitettyyn yksikköön sen enempiä kuin on perusteltua. Työvoimaviranomaisen tulisi säilyä lausunnonantajana tilanteissa, joissa lausunnon antamiseen liittyy vain vähäistä harkintaa tai ei lainkaan harkintaa, sillä tämä sujuvoittaa asiakaspalvelua. KEHA-keskukseen keskitetyn työttömyysturvayksikön resurssit ja

työn organisoiminen tulee varmistaa niin, että käsittelyajat pysyvät valtakunnallisesti kohtuullisina. Pidemmällä tähtäimellä työttömyysturvan siirtämistä vahvemmin Kelaan tulisi edelleen selvittää, jotta työvoimaviranomaiset voisivat keskittyä asiakkaiden tilanteen edistämiseen työttömyysturvasioiden sijaan.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli
- eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta
- ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta
- edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset

Työttömyysetuuksien rahoitusvastuun porrastusmalli nykyiseen malliin verrattuna kannustaa löytämään asiakkaille ratkaisuja jo aikaisemmassa vaiheessa. Porrastusmallissa on kuitenkin joitakin haasteita. Yksi niistä on porrastusmallin alimman portaan osalta alhainen kertymääärä, eli rahoitusvastuu alkaa jo sadan kertymäpäivän jälkeen. Rahoitusvastuun alhaisen rahoitusvastuun raja altistaa mallia suhdannemuutoksille. Mikäli haluttaisiin rajata kuntien vastuuta suhdannevaikutuksista, joihin kunnilla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa, tulisi porrastusmallin alimpien portaiden kertymärajoja nostaa.

Rahoitusvastuun osalta kunta ja valtio vastaisivat kuluista esitetyn mukaisesti. Espoon kaupunki esittää, että myös hyvinvointialueilla tulisi olla vastuuta erityisesti pitkäaikaistyöttömien työttömyysetuuksista. Hyvinvointialueiden palvelut ovat olennaisessa asemassa etenkin pitkäaikaistyöttömien työllistymisessä, eikä ehdotetussa mallissa hyvinvointialueilla ole minkäänlaista kannustinta panostaa näihin palveluihin.

Lain työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luvun 3 a §:ssä säädetään poikkeuksesta kunnan maksuosuuteen. Poikkeuksen mukaisesti kunnalla ei olisi rahoitusvastuuta maahanmuuttajien työmarkkinatuesta vuoden ajalta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Kansainvälistä suojelua saavien ja heihin rinnastettavien henkilöiden osalta poikkeus kestäisi kolme vuotta. Ottaen huomioon maahan muuttaneiden työttömyysasteen olevan pidempiaikaisesti keskiarvoista heikompi, tulisi poikkeus ulottaa koskemaan kaikkia maahan muuttaneita kolmen vuoden ajan ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä.

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

Lakiesityksessä on uutena lisäyksenä yritysten kehittämispalveluiden myöntämisen edellytykset. Lisäys on pääosin kannatettava, mutta sisältää vaaran, että myöntämisen edellytyksissä olevaa yrityksen “edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan” tulkitaan käytännössä liian tiukasti. Kyseinen kohta on tulkinnanvarainen ja sisältää siten riskin, että mahdollisesti kannattavat yritykset jäävät liian tarkan seulan vuoksi ilman tarvittavia kehittämispalveluita. Kehittämispalveluiden tarkoituksena on auttaa potentiaalia omaavia yrityksiä kehittymään, eikä tätä tavoitetta tule vesittää liian tiukoilla myöntämiskriteereillä.

Kyseisten palveluiden hallinnointi ja tarjoaminen jäisi esityksen mukaan ELY-keskuksille. Tätä voi pitää osittain ristiriitaisena, kun pääosa TE-hallinnon työnantajapalveluista siirtyy kuntien muodostamien työvoimaviranomaisten vastuulle. On pidettävä huoli, että yhteistyö ELY-keskusten ja työvoimaviranomaisten kesken on tältä osin tiivistä, jotta kehittämispalvelut tavoittavat sitä tarvitsevat yritykset.

Laki palkkaturvain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta ehdotettu muutos aktivointisuunnitelman laatimiseen osallistuvasta viranomaisesta (7§) voi jossain määrin aiheuttaa haasteellisia tilanteita, kun asiakkaan oma hyvinvointialue vastaa kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Espeen kaupunki toivoo, että myös työvoimaviranomaiset saisivat työ- ja elinkeinoministeriön ja KEHA-keskuksen lailla oikeuden saada tietoja tulotietojärjestelmästä työvoimapalveluiden johtamista, kehittämistä, seurantaa ja arviointia varten. Olisi erikoista, jos järjestämisvastuussa olevalla taholla ei olisi täysimääräisiä mahdollisuuksia arvioida ja seurata toimintansa vaikuttavuutta tulotietojärjestelmän tietojen avulla.

**Laki työsopimuslain muuttamisesta;
Laki merityösopimuslain muuttamisesta**

-

**Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;
Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta**

-

**Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;
Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;
Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta**

-

**Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;
Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;
Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;
Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;
Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;
Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta**

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

**Laki tuloverolain muuttamisesta;
Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;
Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta**

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

**Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta**

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Yhteistyösopimusten solmimiselle esitetty aikataulu on tiukka etenkin, kun kuntien luottamushenkilöorganisaatio on keskeisessä asemassa yhteistoimintasopimusten neuvottelussa ja hyväksymisessä. Lakiesityksen mahdollisen eduskuntakäsittelyn ja yhteistoimintasopimusten luovuttamisen välille jää käytännössä aikaa vain noin puoli vuotta. Toisaalta yhteistoimintasopimusten aikataulua ei voi siirtää myöhemmäksi, koska silloin yhteistoimintaneuvotteluprosessille jäisi liian vähän aikaa. Samalla jäisi myös muulle uuden työvoimaviranomaisen toiminnan suunnittelulle ja valmistelulle liian vähän aikaa. Koko uudistuksen aikataulu on tiukka ja tulee aiheuttamaan kiirettä.

Espoon kaupunki toivoo laissa olisi määritelty peruslinjaus siitä, millaisilla periaatteilla olemassa olevat HTV-määrät jaetaan työvoimaviranomaisten välillä. Ilman laissa lausuttua periaatetta on vaarana, että nykyiset henkilöstöressit jaetaan uusien työvoimaviranomaisten näkökulmasta epätarkoituksenmukaisella tavalla. Ehdotuksina voisi olla, että siirtyvä henkilöstö jaettaisiin joko valtiosuoksissa korvattavien toimintamenojen mukaisella osuudella tai työvoimaviranomaisten kesken näiden suhteellisen asiakasmäärän mukaisesti, niin että huomioidaan asiakaskunnan koostumus esimerkiksi työllisyyskoodien jakauman, kotoutujien, pitkäaikaistyöttömien ja vieraskielisten osalta.

Kieku-koodeja ei tulisi käyttää siirtyvän henkilöstön resurssien arvioinnissa tai määrittämisessä. Määrityksen perusteena tulisi olla tehtävien tosiasiallinen sisältö, eivät täytetyt Kieku-koodit.

Esityksestä ei selviä kuinka toimitaan sopimusten siirtyessä esimerkiksi palveluiden osalta, jos voimassa oleva sopimus siirtyisi useamman työvoimaviranomaisen alueelle. Voisiko sopimusta pilkkoa, ja kuka olisi omistaja, kun sopimusalueet eivät ole yhteneviä uusien työvoimaviranomaisten kanssa?

Sopimuskohdassa ei ole lakiluonnoksessa esitetty mahdollisuutta kieltäytyä palvelusopimuksen vastaanottamisesta, mikä on mahdollista toimitilojen osalta. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan kunnilla tulisi olla mahdollisuus kieltäytyä ottamasta vastaan tarpeettomaksi katsomaansa palvelusopimusta ja sen tuomia vastuita ja kustannuksia.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta:

Esityksen useat konkreettiset asiakasprosessia ohjaavat lainkohdat vastaavat pitkälti olemassa olevaa TYP-lainsäädäntöä, eikä Espoolla ole näihin lausuttavaa.

2§ Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoimintamalli

Espoon kaupunki on johdonmukaisesti esittänyt, että kunta nostetaan tulevassa lainsäädännössä muiden toimijoiden, eli hyvinvointialueen, työvoimaviranomaisen ja Kelan, rinnalle yhteistoimintamallissa. Kunnilla on lakisääteinen tehtävä asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä ja kunnilla on jo olemassa palveluita myös työttömille. Lakiluonnoksessa esitetyt työvoimapalvelualueet voivat vielä muuttua, mutta riippumatta lopputuloksesta, tulisi kuntien omat vaikutusmahdollisuudet myös muiden palveluiden johdonmukaiseen hyödyntämiseen monialaisen tuen yhteistoiminnassa turvata.

Espoon kaupunki on toivonut koulutuksen järjestäjien ja osaamisen kehittämisen linkittämistä monialaisen tuen yhteistoimintaan jo aikaisemmin, sillä etenkin pitkäaikaistyöttömien kohdalla on jo pitkään tunnistettu vähäisempi koulutustaso tai tarve olemassa olevan koulutuksen päivittämiselle.

Lakiesityksessä on mainittu, että koulutuspalveluiden tuottaja voi osallistua palvelutarpeen arviointiin, ja että monialainen työllistymissuunnitelma voisi sisältää myös muita työttömän osaamista ja työmarkkina-avalmiuksia parantavia palveluita. Yhteistyö on mahdollista verkostopalavereissa asiakkaan läsnä ollessa tai kirjallisella suostumuksella. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan lakiesitys ei nosta toivotulla tavalla koulutuspalveluiden tuottajia muiden toimijoiden rinnalle.

3§ Ohjaus monialaiseen palvelutarpeen arviointiin

Työttömyyden keston poistuminen kriteereistä on kannatettavaa ja mahdollistaa jatkossa yhteensovitetun tuen saamisen varhaisemmassa vaiheessa. On järkevää, että ohjausta monialaisen tuen yhteistoimintaan yksinkertaistetaan ja selkeytetään poistamalla turhat ja keinotekoiset määritelmät. Nykyinen sekava järjestelmä rajoittaa turhaan asiakkaan saamia palveluita. Tulevaisuudessa sosiaaliturvauudistuksen myötä toivottavasti myös etuusjärjestelmä selkeytyy. Espoon kaupunki näkemyksen mukaan esitys on tältä osin onnistunut ja mahdollistaa tuen saamisen entistä varhaisemmassa vaiheessa monialaista tukea tarvitseville asiakkaille.

9§ Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi ja 10§ Monialaisen tuen yhteistoimintamallista aiheutuvien kustannusten jakautuminen

Isojen rakenneuudistusten muokkaamassa toimintaympäristössä toiminnan organisoinnista sopiminen tulee olemaan haasteellista. Hyvinvointialueiden, työvoimaviranomaisten ja Kelan toimialueiden ristikkäisyys tekee neuvotteluista monimutkaisia.

Asiakskriteerien laajentuminen tekee asiakasmäärän arvioimisesta hankalaa. Kun kunkin toimijan resurssi määritellään suhteessa asiakasmääriin, ei lakiesityksessä käytännössä tueta tai ohjata resursseista käytäviä neuvotteluita mitenkään. Jo aikaisemmin on ollut haasteita resurssien osoittamisella TYP-palveluun silloin, kun on pyritty säästämään yhteisistä kustannuksista. Yhteisten kustannusta jakautuminen suhteessa annettuihin resursseihin ei myöskään ole kannatettavaa.

Espoon kaupunki toivoo, että toiminnan riittävä resurssointi turvataan ministeriön ohjauksella, esimerkiksi erillisellä asetuksella. Esityksessä tulisi myös säätää yhteistyösopimuksen tekemisestä.

On tärkeää, että monialaisesta tuesta tehdään kirjallinen sopimus, jossa sovitaan tarkasti mm. yhteistoiminnan resurssoinnista ja kustannusten jaosta.

12§ Monialaisen tuen yhteistoimintamallin asiakastietoaineisto ja -järjestelmä

Koska käytössä on yhteinen tietojärjestelmä sekä tiedonsiirron mahdollistava lainsäädäntö, on Espoon kaupungin mielestä järkevää luopua yhteisen palvelupisteen vaatimuksesta. Verkostomaisella toimintamallilla pystytään organisoimaan asiakkaan tarvitsemat palvelut joustavasti.

Esityksessä monialaisen tuen yhteistoiminnan lainsäädäntö ja monialaisen yhteistyön asiakastietojärjestelmä antaisi mahdollisuuden yhteistyöhön myös hyvinvointialueen ja Kelan välillä silloinkin, kun asiakas ei ole työnhakijana työvoimapalveluissa. Esityksen tietosuojavaikutusten arvioinnissa ei kuitenkaan oteta kantaa, minkälaisia vaikutuksia tällä konkreettisesti olisi.

Kohdassa ” Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskus voi myöntää käyttöoikeuden työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueen tai kuntayhtymän palveluksessa olevalle henkilölle, joka hoitaa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä.” on kirjattu virheellisesti kuntayhtymä, eikä KELA.

Nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu:

On kannatettavaa, että nuorten työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteispalvelu kirjataan lakiin ja myös järjestäjätaho vakiintuu. Tällä hetkellä toiminnassa olevien ohjaamoiden taustaorganisaatio vaihtelee, ja sillä on selkeitä vaikutuksia esimerkiksi palveluvalikoimaan. Palvelua ei ole myöskään saatavilla kaikkialla. Tämän hetken tilanne ei näin ollen ole tasa-arvoinen. Nuti-tilastojen valossa suurimmat asiakkaaksi tulossyyt ovat työnhaku ja kouluttautuminen. Espoon kaupungin näkökulmasta järjestämistä vastuun asettaminen työvoimaviranomaiselle on perusteltua.

Esityksen esille nostama analyysi alueen nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta on hyvä. Jos yhteistyöverkostot ja palvelut saadaan toteutettua analyysiin perustuen, varmistaa se myös oikeanlaisen palvelurakenteen.

Lakiesitys velvoittaa työvoimaviranomaisen järjestämään toimintaedellytykset nuorten työllistymistä edistäväälle matalan kynnyksen monialaisen tuen yhteispalvelulle ja neuvottelemaan koulutuspalveluiden järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämiseksi. Espoon kaupungin huolena on keskeisten toimijoiden sitoutuminen yhteispalveluun. Vaikka Espoossa on monialaisuudelle jo olemassa olevat rakenteet, voi tulevasta lainsäädännöstä riippuen työvoimapalvelualueella olla useita kuntia, hyvinvointialueita ja muita toimijoita.

Lainsäädäntö (mm. Nuorisolaki 1285/2016 9§), velvoittaa toimijoita monialaiseen yhteistyöhön. Kuitenkaan konkreettisia nuorten matalan kynnyksen yhteispalveluun velvoittavia lakeja ei ole. Yhteistyö tulisi siis perustumaan kunkin toimijan saatavilla oleviin resursseihin ja vapaaehtoisuuteen. Espoon kaupunki toivoo nuorten yhteispalvelun osalta lainsäädännön laajempaa tarkastelua resurssien ja sitoutumisen varmistamiseksi.

Lakiesityksessä ei edelleenkään oteta kantaa koko ohjaamoiden toiminnan ajan yhteistyötä ja seuranta haastaneeseen asiakastietojärjestelmän puutteeseen. Tiedonsiirto, tiedon tallentaminen tai edes toiminnan tulosten seuranta systemaattisesti ei lakiesityksen myötä helpotu lainkaan.

Tämän ovat myös Valtakari ym. (2020) nostaneet esille selvityksessään (kehittämisehdotukset 2,3,4, 5 ja 13).

KEHA-keskuksessa toimiva monialaisen työn tukirakenteen (18§) merkitys käytännön työssä jää lakiesityksessä vielä avoimeksi. Espoon kaupungin näkemyksen mukaan 17§ sekä 18§ tulisi poistaa lakiesityksestä, sillä ne jäävät kokonaisuudesta irrallisiksi.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Sipilä Hilla-Maaria
Espoon kaupunki